

LBRIS

We know
books

REGINA MARIA A ROMÂNIEI

Însemnări zilnice 1934

Traducere din limba engleză și introducere de
GEORGETA FILITTI

Note de
TUDOR VIȘAN-MIU

EDITURA OMNIUM
BUCUREȘTI • 2026

Luni, 1 ianuarie 1934, Mödling¹

Anul Nou 1934! Ce va fi? Ce bucurii și ce necazuri sunt așternute în fața noastră? Instinctiv te uiți în urmă la anul care a trecut și îi mulțumești pentru binecuvântări, uiți de durerile lui și speri că anul ce vine nu va fi mai rău.

Poșta a ajuns ceva neplăcut, e o vreme teribilă pentru scrisori și telegrame, parcă mă scald în ape mari și n-am timp să citesc ori să scriu ceva mai de soi decât răspunsuri și felicitări.

Și peste toate astea a venit moartea tragică a lui Duca² și apoi din America maldăre de scrisori fiindcă *Povestea vieții mele*³ a început să apară în *Saturday Evening Post* și americanilor le place să scrie și să-ți spună ce cred despre articolele tale.

Brusc a apărut Mrs. Morris⁴ la dejun. N-o văzusem de câțiva ani. Arată întinerită și face un curs la Oxford și vrea să scrie o carte serioasă

¹ Mödling era reședința de lângă Viena a familiei Ileana-Anton de Habsburg.

² Ion G. Duca (1879–1933), om politic, președinte al Partidului Național Liberal (1930–1933). La 14 noiembrie 1933 a devenit prim-ministru, fiind asasinat în seara de 29 spre 30 decembrie 1933, în gara Sinaia.

³ „Povestea vieții mele” (*The Story of My Life*), memoriile reginei Maria, în trei volume, publicate în ediție engleză în 1934–1935 și în română la tipografia „Adevărul”, traduse de Mărgărita Miller-Verghy. Inițial, memoriile Reginei au apărut serializate în *The Saturday Evening Post* în opt părți, în perioada 16 decembrie – 3 februarie 1934.

⁴ Constance Lilly Morris (1880–1954), n. Rothschild, soția magnatului american Ira Nelson Morris (1875–1942). A publicat în 1937 lucrarea *Maria Theresa: The Last Conservative*.

despre Curtea Mariei Terezia⁵! Ce americană, și se apropie de 50 de ani! Ce energie, fiindcă trebuie să lucreze din greu și să ducă viață de student, ea supra-răsfățata nevastă de milionar. A fost foarte drăguță și prietenoasă cu sora Baby⁶.

După-amiază, Mimarr⁷, Zwidy⁸ și cu mine ne-am dus să vizităm pivnițele bisericii Humboldt⁹, arondate unei școli de agricultură. Am fost primită solemn de autorități, mi s-a arătat totul în amănunt și am fost prietenește silită să gust mai multe vinuri aflate pe o masă în pivniță, în tovărășia unei jumătăți de duzină de bărbați amabili care au rostit cuvântări solemne și au băut în sănătatea mea. Apoi, prin grija *căpeteniei Jandarmeriei districtului* [germ.], ne-am dus cu mașina la Baden să vedem o vilă aparținând *prințului* [germ.] Eugen¹⁰ care e de vânzare și ei speră că eu aș putea s-o cumpăr. N-am putut intra în ea fiindcă actualul posesor o ocupă încă, dar deși de afară e minunată, trebuie să fie o adevărată afacere regală; totuși așezarea e exact lucrul pe care îl detestă sufletul meu. Nemaipomenit de împodobită, situată într-o vale îngustă împădurită, pe o fâșie de iarbă, fără nimic în față, afară de vederea spre Baden, și la picioare o mică potecă pentru plimbare, apoi un râu între aceasta și oraș. În spate e oarecare loc și proprietatea se întinde până într-o pădure frumoasă. Cât de

⁵ Maria Terezia (1717–1780) a condus direct posesiunile ereditare ale Casei de Habsburg (1740–1780), impunându-și dreptul succesoral în Războiul de Succesiune Austriacă (1740–1748). A fost și împărăteasă, ca soție a lui Francisc I (1745–1765). A inițiat ample reforme administrative, fiscale, militare și școlare care au modernizat statul.

⁶ Principesa Beatrice („Baby”) (1884–1966), sora reginei Maria, căsătorită cu Infantele Alfonso („Ali”) al Spaniei (1886–1975). Au avut trei copii: Alvaro, Alonso și Ataulfo.

⁷ Ida Marr, englezoaică, fosta guvernantă a principesei Ileana.

⁸ Eugen Zwiedineck von Südendorst (1886–1956), ofițer de artilerie provenit din armata austro-ungară, aghiotant și maestru (din 1930) al Casei Reginei Maria.

⁹ Probabil Abația Klosterneuburg, situată în apropiere de Viena; deținea una dintre cele mai întinse podgorii din Austria, unde a fost înființată o școală de viticultură.

¹⁰ Vila Eugen din Baden, construită în anii 1883–1886, a devenit în 1894 proprietatea arhiducelui Eugen al Austriei (1863–1954), nepotul de frate al proprietarului inițial, arhiducele Wilhelm. Proprietarul se înrudea cu Anton de Habsburg, ambii descinzând din fii ai împăratului Leopold al II-lea. Achiziția dorită de regina Maria nu s-a materializat.

regală o fi, mi-ar fi silă să locuiesc într-o casă de stil așa de pompos, dintr-o vreme pe care n-o iubesc și poziționată cum nu-mi place, fără grădină în față, doar cu fâșia de iarbă în spate. Dar se pare că e o afacere minunată, poate fi luată aproape pe nimic și e mobilată luxos, în întregime, în toate chipurile.

Zwidy susține că e pe gustul lui, dar eu mă țin cu disperare de imaginea mult mai simplă și în orice caz mai puțin elegantă a castelului Vossiau¹¹, cu vechea lui mobilă prăpădită.

Înapoi la Ileana¹² care era puțin obosită deoarece făcuse prea multe și văzuse prea multă lume. Totuși, a fost curioasă și emoționată să se uite pe planurile [castelului] Vossiau pe care i le-am adus și i-am arătat cum m-am gândit că am putea trăi acolo, să-l aranjăm, să-l restructurăm și să-l facem un cămin confortabil. Din fericire, avem aceleași gusturi, chiar dacă nu avem același fel de trai.

Mi-a revenit răceala, ceea ce e o plictiseală, iar vremea e așa de schimbătoare, și acum e înăbușitoare și umedă; mai e și cețoasă și neplăcută.

Am cinat în dormitorul Ilenii, ea în pat.

Marti, 2 ianuarie 1934, Mödling

Iar am scris și am tot scris, încercând să dau de capăt corespondenței mele.

Moartea lui Duca a făcut zarvă în România, indignarea e fără margini. Mă întreb cum au reacționat Carol¹³ și „banda” lui; și Lisabetta¹⁴?

¹¹ Castelul din Bad Vöslau, reconstruit în secolul al XVIII-lea, proprietate a industriașului Moritz von Gutmann (1872–1934), care a cumpărat-o în 1901 de la conții de Fries.

¹² Principesa Ileana (1908–1991), mezină reginei Maria, căsătorită cu arhiducele Anton de Habsburg.

¹³ Regele Carol al II-lea (1893–1953), primul fiu al reginei Maria, regele României între anii 1930–1940.

¹⁴ Principesa Elisabeta (1894–1956), prima fiică a reginei Maria, soția regelui George al II-lea al Greciei, detronat în 1924.

Nu-l plăcea pe Duca, dar era de acord că rămâne un prieten plăcut, încântător.

La 12 m-am dus sus la Ileana și la 1.00 am ieșit cu mașina pentru prânz cu familia Fürstenberg¹⁵, o masă intimă, simpatică, unde am întâlnit-o pe Ella¹⁶, sora lui May, acum măritată cu un Hohenlohe, pe care n-o văzusem de când era copilă.

După dejun m-am dus o clipă s-o văd pe Mrs. Morris la *Grand Hotel* unde a adunat câteva persoane ca să se întâlnească cu mine, între alții fratele mai tânăr Fürstenberg pe care cu ani în urmă îl cunoscusem la Petersburg¹⁷. Apoi altă ședință, mai curând neplăcută, la dentist, dar de data aceasta cu diferite coroane de aur ce mi-au fost puse. A fost o treabă îndelungată și delicată. Azi a durat cât am putut sta.

Ileana se reface foarte bine.

Miercuri, 3 ianuarie 1934, Mödling

Mai multe scrisori de scris apoi am ieșit să văd niște rochii ale unei *protejate* [fr.] a Ilenii, Grünbaum¹⁸, venită să ni le arate. În general mi-au plăcut mai puțin ca ale lui Habigs¹⁹, dar sunt mai rezonabile ca preț, încât până la urmă putem sta de vorbă. Avea câteva mantale foarte drăguțe, am comandat una de catifea roșie, o culoare superbă.

Nimeni la masă, dar după aceea am primit o delegație a femeilor austriece, intelectuale, venite să-mi aducă o „diplomă”, unde în

¹⁵ Prințul Karl Emil von Fürstenberg (1867–1945), căsătorit cu Mária Matild Georgina (1881–1954), zisă „May”, născută contesă Festetics de Tolna.

¹⁶ Alexandra Olga Eugenia (1884–1963), născută contesă Festetics de Tolna, căsătorită cu principele Erwin de Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst (1890–1950).

¹⁷ Probabil prințul Emil Egon Karl Leo Max von Fürstenberg (1876–1964), frate vitreg al prințului Karl Emil, născut din a doua căsătorie a mamei sale, rămasă văduvă, cu fratele mai mic al soțului decedat, Emil Egon. A fost secretar de Legație la St. Petersburg în perioada 1913–1914; regina Maria, ca principesă, a vizitat St. Petersburg în martie 1914 împreună cu soțul ei, Ferdinand, și fiul cel mare, Carol.

¹⁸ Adele Grünbaum, proprietara unui atelier de croitorie din Viena.

¹⁹ P. & C. Habig, atelier de croitorie din Viena, care furniza în special pălării pentru curțile regale europene.

cuvinte frumoase și măgulitoare mă făceau membră de onoare a acestei asociații.

Pe urmă l-am primit pe Goga²⁰ într-o lungă *audiență* [fr.]. Era ori-pilat la culme de moartea lui Duca și, ca și mine, era înfricoșat că această formă de „ucidere” a putut fi săvârșită în România. Pe bună dreptate a spus că pentru moment țara noastră e „bolnavă”. Asemenea mentalitate duce la crize primejdioase și, desigur, atitudinea Regelui, atragerea lui în „bandă”, nu e sănătoasă și nu poate însănătoși ceva. N-a spus nimic neplăcut despre regele lui, dar ca și noi toți ceilalți ridică mâinile la Cer și întreabă dacă vom mai fi în stare să mergem în continuare tot așa. Ca toți politicienii atunci când sunt dezgustați, îmi spune mărunțișuri care nu mi-ar fi fost niciodată transmise dacă ar fi fost triumfători. De pildă, mi-a spus că regele a trimis după el înainte de schimbarea guvernului să-i ceară să facă intrigile necesare încât să formeze un guvern liberal fără Duca, cu Angelescu²¹ ca prim-ministru (care putea fi doar un nume) și el, Goga, ar fi fost în guvern și ar fi fost mâna forte. A bătut chiar toba în această privință, a pregătit terenul, de fapt a făcut treaba murdară, ceea ce însemna subminarea lui Duca și încercarea îndepărtării oamenilor de lângă acesta și apoi, fără măcar să-l informeze că și-a schimbat gândul, Carol l-a chemat pe Duca și de atunci Goga n-a mai fost în stare să schimbe o vorbă cu Regele. Până și la Sinaia unde el, Goga, făcea poezie de circumstanță, i-a vorbit anevoie, ba i-a și mulțumit deoarece, evident, Carol avea conștiința încărcată știind că l-a trădat pe Goga pentru Duca, pentru că Duca, lucrat de Franasovici²², a fost de acord s-o accepte pe Lupeasca²³, dar și *Cloaca*²⁴ [rom.] și banda!

²⁰ Octavian Goga (1881–1938), ardelean, poet și om politic.

²¹ Constantin I. Angelescu (1869–1948), medic, profesor universitar, om politic liberal, fost ministru al Instrucțiunii Publice în guvernul Duca, funcție pe care a îndeplinit-o și în guvernul Tătărescu.

²² Richard Franasovici (1883–1964), avocat și om politic liberal, ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor în guvernul Duca, funcție pe care a îndeplinit-o și în guvernul Tătărescu.

²³ Elena Lupescu (1899–1977), concubina regelui Carol al II-lea.

²⁴ Așa îl numește regina pe Constantin (Puiu) Dumitrescu, secretarul particular

Acum Goga spune că aceste lucruri dureroase au ajuns la culme, Carol va fi pus în fața unui ultimatum, fiindcă atitudinea lui cu Lupeasca și prietenii ei evrei a devenit, încet, încet o insultă pentru țară a cărei răbdare a ajuns la capăt. Încă vor un rege, și Carol să fie acesta, dar fără Lupeasca. La sfârșit a lăsat să se înțeleagă că va fi el fără Lupeasca ori se vor lipsi și de el...

L-am întrebat dacă ar avea curajul să-i spună lucrurile acestea fiului meu. Mi-a spus că ar face-o, dar desigur nu știe cum ar fi primit.

A zis, ceea ce nu era o noutate pentru mine, că exasperarea a crescut în asemenea hal încât a devenit o serioasă primejdie.

Da, știi asta, dar va asculta Carol înainte de a fi prea târziu?

Cum va face față situației actuale? Desigur, guvernul liberal a fost slăbit prin moartea lui Duca.

Sunt plină de îngrijorare! [germ.]

Mag²⁵ și Fritz Larish²⁶ au venit la ceai în *drumul de întoarcere* [germ.] la München. M-am bucurat să-i văd. Seara, Anton²⁷, Mimarr și Zwidy s-au dus să vadă *O, Du mein Österreich* [germ.], o „revistă” foarte amuzantă și bine jucată.

Joi, 4 ianuarie 1934, Mödling

Azi-dimineață m-am dus cu Anton să vedem cele două case ce i-au fost oferite la Baden. Prima nu ne-a plăcut prea mult, deși avea

al regelui Carol al II-lea.

²⁵ Contesa Marie Louise Larisch von Moennich (1858–1940), n. Mendel, doamnă de onoare a împărătesei Elisabeta (Sissi) a Austriei. Primul ei soț, contele Larisch von Moennich (1855–1928), era, prin mama ei, Irina, nepotul principelui Barbu Dimitrie Știrbei, fiind astfel văr de gradul doi cu Barbu Știrbey. După alte două mariaje, cu muzicianul Otto Brucks (mort în 1914) și naturopatul William H. Meyers (1859–1930), alături de care a plecat în America, s-a întors, în 1929, în Germania.

²⁶ Conte Franz Joseph Larisch von Moennich (1878–1937), primul fiu al sus-numitei.

²⁷ Arhiducele Anton de Habsburg-Lorena (1901–1987), soțul principesei Ileana a României, alintat „Puma” de regina Maria, nume pe care-l folosește uneori și pentru a se referi la cuplul pe care îl formau.

posibilități, a doua ne-a dezgustat deși avea multe camere, totul era detestabil ca stil și proporții. Pe urmă am trecut pe la Vossiau, fără să mai intrăm ca să-i arătăm niște lucruri lui Anton etc. ... și ne-am întors printr-un loc foarte drăguț numit Schönau²⁸, cu o casă veche și o proprietate foarte întinsă despre care mi s-a spus că odinioară a aparținut Elisabetei Windishgraetz²⁹, fiica lui Rudolf³⁰ care, pentru o vreme, a fost un fel de comunist.

Ileana și-a tuns și coafat frumos părul și arăta foarte dulce, dar o durea capul.

M-am dus la Viena la dentistul meu, să-mi termine ce avea de făcut și am avut curajul să hotărâsc să încerc ceva ce ar fi necesar pentru un dinte din față, ceva care fusese lăsat pentru alte vremuri. Curajoasă, am decis că îl voi face acum.

Nu-mi plac veștile și bârfele de acasă. Se pare că fiul meu are dificultăți în formarea guvernului. Partidul Liberal e înlăturat³¹. Comportamentul lui Carol e *duplicitar* [germ.].

²⁸ Castelul Schönau, fostă proprietate a arhiducesei Elisabeta Maria a Austro-Ungariei, care l-a vândut în 1929.

²⁹ Arhiducesa Elisabeta Marie von Windisch-Graetz (1883–1963), unica fiică a principelui Rudolf al Austro-Ungariei, soția principelui Otto von Windisch-Graetz.

³⁰ Principele Rudolf al Austro-Ungariei (1858–1889), unicul fiu al împăratului Franz Joseph I și al împărătesei Elisabeta („Sisi”), care s-a sinucis la Mayerling împreună cu amanta sa, baroneasa Mary Vetsera.

³¹ La 4 ianuarie 1934, înainte de alegerea noului președinte al Partidului Național Liberal (funcție ce avea să fie preluată de Dinu Brătianu), regele i-a încredințat lui Gheorghe Tătărescu mandatul de formare a guvernului, după ce îl convocase la Sinaia în ajun. A doua zi, la 5 ianuarie, membrii noului cabinet au depus jurământul la Castelul Foișor din Sinaia. Guvernul Tătărescu era format din miniștrii Ion Inculeț (Interne), Nicolae Titulescu (Externe), generalul Nicolae Uică (Apărare), Victor Slăvescu (Finanțe), Victor Antonescu (Justiție), Gheorghe Cipăianu (Agricultură și Domenii), Richard Franasovici (Lucrări Publice și Comunicații), Constantin Angelescu (Instrucție Publică), Constantin D. Dimitriu (Muncă, Sănătate și Ocrotiri Sociale), miniștrii de stat Alexandru Lapedatu, Ion Nistor, generalul Paul Angelescu și Constantin Xenii. Subsecretari de stat erau Alexandru Mavrodi și Nicolae Budurescu (Președinția Consiliului de Miniștri), Victor Iamandi și Dimitrie Iuca (Interne), Savel Rădulescu (Externe), Radu Irimescu (la Apărare, pentru Aer), Mitiță Constantinescu (Finanțe), George Assan (Industria și Comerț), Ion Manolescu-Strunga și Mihail

Vineri, 5 ianuarie 1934, Mödling

Ileana a împlinit 25 de ani³² și soarele strălucește din plin. I-am dat un halat frumos și o statueta mică, o Madonă veche gotică din lemn, cu doi îngeri la picioare ale căror aripi se ridică înspre hlamida ei, ca și cum ar proteja-o. O mică figură delicioasă. Și halatul și statueta au încântat-o. Mare rostuire în casă, garderoba a fost curățată pentru botez, a fost adus un altar acolo unde de obicei se află o masă, în intrândul ferestrei. Dejun devreme, puțină odihnă, apoi ne-am schimbat toți în haine festive și la trei au apărut oaspeții, iar noi am coborât de sus ca să ne ocupăm locurile. Eu am fost nașă și Nastasievici³³, ministrul sârb, în uniformă diplomatică completă, l-a reprezentat pe Sandro³⁴ ca naș. A fost o ceremonie drăguță și destul de scurtă. Amândoi, Minola³⁵ și Ștefan³⁶ mai ales, s-au purtat desăvârșit. Ștefan era ca un îngeraș și neîndoiios impresionat. E încântător și un scump totdeauna când se află într-o companie mai cuprinzătoare.

Desigur, invitațiile au fost limitate. Meg³⁷ și Carlos³⁸ au reprezentat familia lui Anton. Mama Blanca³⁹ ar fi trebuit să vină, dar avea nu știu ce la un picior; ori a spus în cele din urmă că are așa ceva.

Negură (Agricultură și Domenii), Alexandru Popescu-Necșești (Instrucție Publică) și Nicolae Maxim (Muncă, Sănătate și Ocrotiri Sociale).

³² Principesa Ileana era născută la 23 decembrie 1908/5 ianuarie 1909.

³³ George Nastasievici, diplomat iugoslav, ministru plenipotențiar la Viena, post în care a murit în 1937.

³⁴ Regele Alexandru I al Iugoslaviei (1888–1934), căsătorit cu principesa Maria a României („Mignon”). A fost asasinat la 9 octombrie 1934, în timpul unei vizite oficiale în Franța (vezi urm.).

³⁵ Maria Ileana („Minola”) de Habsburg (1933–1959), al doilea copil și prima fiică a principesei Ileana și arhiducelui Anton.

³⁶ Ștefan de Habsburg (1932–1998), primul copil al principesei Ileana și arhiducelui Anton.

³⁷ Arhiducesa Margareta („Meg”) (1894–1986), sora lui Anton de Habsburg.

³⁸ Karl Pius (Carlos Pio) de Habsburg (1909–1953), fratele mezin al arhiducelui Anton. A fost sprijinit de un grup de regaliști spanioli ca pretendent la tronul Spaniei.

³⁹ Bianca de Habsburg (1868–1949), născută infanță a Spaniei, văduva arhiducelui Leopold Salvator (1863–1931), mama arhiducelui Anton.

Erau căpeteniile autorităților de aici, doctorii Ilenii, Fritsch și Adler⁴⁰, Brediceanu⁴¹ și soții Bossy⁴², perechea Zwilling⁴³, Jandarmeria, comandantul de etapă [germ.], Stepanik⁴⁴, ministrul sârb cu soția, soții Lichtenstern⁴⁵, o doamnă care a cântat și un organist care a acompaniat-o. Cred că aceștia erau aproape toți.

Edner⁴⁶ a pregătit un adevărat bufet de Cotroceni⁴⁷ și totul a mers fără cusur. Ileana arăta dulce, deși puțin cam trușă într-o rochie gri deschis pe care i-a dat-o Lisabetta, eu purtam o rochie largă de crep marocan [fr.] de nuanță nedefinită, între bej-mov și gri. Zwidy, ca maestru de ceremonie [germ.], era foarte demn în uniforma lui, ochii îi străluceau de emoție. Anton era la locul lui și prietenos, mândru de mica lui familie și foarte atent cu Ștefan. La urmă, prețiosul ponei Shetland a apărut cu un încântător harnașament, oferit de toți prietenii și rudele.

Veștile de acasă mă neliniștesc. Carol are greutate în formarea guvernului, atmosfera e proastă.

Sâmbătă, 6 ianuarie 1934, Mödling

În dimineața asta, potrivit hotărârii ce am luat să văd toate casele ce mi s-au propus, am ieșit cu Zwidy să cercetez altă casă în Vossau,

⁴⁰ Ludwig (Louis) Adler (1876–1958), ginecolog austriac.

⁴¹ Caius Brediceanu (1879–1953), bănățean, diplomat, ministru plenipotențiar la Viena (1930–1936).

⁴² Raoul Bossy (1894–1975), diplomat, fost secretar general al Regenței, consilier de legăție la Viena (1931–1934), și soția lui, Senta Bossy (1905–2001), fiica senatorului Nicolae Cantacuzino (fiul cel mare al „Nababului” Gheorghe Grigore Cantacuzino) și a Georgetei Ghica-Brigadier.

⁴³ Zwilling, prieteni ai familiei de Habsburg.

⁴⁴ Stepanik, bărbat în serviciul familiei de Habsburg.

⁴⁵ Alice Lichtenstern, fiica generalului Artur Văitoianu, prietenă cu Ileana.

⁴⁶ Herman Edner, bucătarul reginei Maria, adus în 1900 în România de la Coburg.

⁴⁷ Palatul Cotroceni, reședința din București a reginei Maria, unde locuise și ca principesă.

în partea de sus a orașului, în loc de cea de jos unde se află *castelul* [germ.] meu favorit. Odinioară a fost al lui Krupp⁴⁸.

Categoric mi-a plăcut, o construcție rafinată, cu arhitectură agreabilă și culoare plăcută, *bătând spre un fel de roșu portocaliu* [germ.]. E așezată sus spre drum, dar locul pe partea asta e strâmt, de cealaltă parte, un fel de terasă și grădină; e cuprinzătoare și cățărata pe deal, spre vie, deasupra e pădurea.

Desigur, o proprietate încântătoare. Casa e absolut goală, dar a fost bine restaurată și are mai multe camere de baie moderne. Bucătăria e mare și încăpătoare, camerele sunt de dimensiuni convenabile, au proporții bune, dar numai câteva sunt realmente *camere de stăpâni* [germ.]. Dacă vreau să am un apartament pentru mine, va trebui să fie la parter și atunci nu va fi loc pentru servitori. Pentru Puma singuri, ar fi o casă superbă, dar în acest caz ei ar fi cei care ar cumpăra casa, pregătindu-mi mie doar un mic apartament de oaspete; în loc să fiu proprietarul, să le închiriez lor un întreg etaj și să am la rândul meu un etaj pentru mine. Două *apartamente* [germ.] separate. Afară de asta, prefer *castelul* [germ.] de jos. Cu toate acestea, casa asta roșie are o priveliște vastă spre pădure, de la parter, neinteresantă, dar partea mai ridicată a orașului se înalță spre o zonă plăcută, spre dealuri și pădure.

Concluzie: casa mi-a plăcut foarte mult, deoarece are unele avantaje, vizibilitate, băile și bucătăria potrivite; dar, pe de altă parte, nu corespunde necesităților și aspirațiilor noastre.

Zwidy a vrut să mă ducă înapoi pe alt drum, peste dealuri, dar era încă prea multă zăpadă pe drumul prost și îngust de pădure și unele locuri nu le-am putut străbate, încât cu destulă dificultate ne-am întors pe unde am venit. Am dat drumul la radio și am ascultat un concert simfonic frumos, între altele și un concert pentru pian de Liszt⁴⁹.

⁴⁸ Arthur Krupp (1856–1938), industriaș austriac, furnizor de armament pentru armata austro-ungară în timpul Primului Război Mondial. A deținut domeniul Merkenstein, situat pe înălțimile de deasupra localității Bad Vöslau, precum și alte proprietăți din împrejurimi.

⁴⁹ Franz Liszt (1811–1886), compozitor maghiar.

Când m-am întors, Ileana era mult mai dornică să asculte totul despre casă. Marea noastră dorință e s-o luăm la Vossiau, săptămâna viitoare, înainte de plecarea lui Zwidy. Fiindcă e important de știut dacă agreează soluția mea.

La 3½ l-am dus cu mașina pe scumpul de Ștefan la Viena pentru cel dintâi *party* al lui, l-am lăsat la casa Bossy, iar eu m-am dus întâi la *Kranz* să-l văd pe Manolescu⁵⁰; l-a însoțit pe Nicky⁵¹ până la Viena (Nicky fiind în drum spre Engadin) și se întoarce mâine, și apoi la un ceai la Hohenlohe, sora lui May Fürstenberg și soțul ei.

Manolescu a avut noutăți catastrofale de adus, de-a dreptul îngrozitoare. În primul rând, Carol nu s-a dus la funeraliile lui Duca⁵², deși spusese el însuși că merge, a oprit și [sărbătorirea] Bobotezei⁵³, ceea ce nu s-a întâmplat în 40 de ani de când sunt eu în țară⁵⁴! *Fiindcă e speriat!* S-a ajuns la asta. Și acum, în loc să meargă drept în criza aceasta primejdioasă, încearcă pe căi încurcate să formeze guverne care s-o admită pe Lupeasca și banda ei!

A fost o imagine oribilă, dincolo de cele mai urâte spaime ale mele. S-a spus chiar că a evitat deschiderea Parlamentului⁵⁵ pentru că știe că scandalul Lupescu va ajunge public! Azi are pe toată lumea contra lui, cu excepția celor puțini care sunt sateliții lui Puiu și ai doamnei roșcate! Cum o să se termine toate acestea? Am fost bolnavă de supărare și de umilință pentru propriul meu fiu!

⁵⁰ Alexandru Manolescu (1885–?), ofițer de infanterie, aghiotant al principelui Nicolae.

⁵¹ Principele Nicolae (1903–1978), al doilea fiu al reginei Maria, fost membru al Regenței (1927–1930).

⁵² Funeraliile naționale ale lui I.G. Duca s-au desfășurat la 2 ianuarie 1934, incluzând o slujbă la Biserica „Sf. Gheorghe”, cortegiu și înmormântarea în cimitirul Bellu. Regele, temându-se de un atentat, a lipsit, sub pretextul unei răceli, fiind reprezentat de generalul Constantin Ilasievici, mareșalul Curții, în timp ce principele Nicolae a participat personal.

⁵³ Prin înțelegere între guvern și patriarhul Miron Cristea, autoritățile civile și militare au lipsit atât de la Te Deumul de la Biserica Zlătari, cât și de la tradiția aruncării crucii în Dâmbovița, desfășurate doar cu participarea clerului.

⁵⁴ Regina Maria sosise în România la 23 ianuarie 1893, în urma căsătoriei cu principele Ferdinand.

⁵⁵ Deschiderea Parlamentului a fost prorogată de rege pentru 1 februarie 1934.

Ceaiul meu a fost simpatic, într-o cameră insuficient luminată și cu conversație plăcută, cu oameni agreabili purtând nume cunoscute din lumea aristocratică.

Înapoi la Ileana și la copiii ei. Ștefan a fost adus acasă de tatăl său.

Duminică, 7 ianuarie 1934, Mödling

Azi, draga noastră Mimarr ne părăsește, am fost nespuse de triste și-o lăsăm să plece, dar n-am îndrăznit să ne împotrivim fiindcă știm că sora ei are nevoie de ea acasă. Trece prin München unde le va vedea pe Gretchen⁵⁶ și pe Baby, chiar va dormi o noapte sub acoperișul lui Baby.

Le-am trimis scrisori lui Gretchen și lui Baby.

La dejun am avut un gentilom bătrân numit Wiesner⁵⁷ care e în legătură și într-un fel confidentul împăratului [germ.] Otto⁵⁸; Meg ne-a cerut să-l primim. Un gentilom bătrân destul de agreabil, care părea să știe totul despre toate, se pare că odinioară a fost un pișicher. Târziu după-masă am primit alt gentilom bătrân, acesta chiar foarte bătrân, doctorul Münz⁵⁹, care a fost mulți ani la Marienbad și a primit acolo personaje interesante fără număr și a scris o carte în acest sens. L-a cunoscut mai ales pe regele Eduard⁶⁰ și l-a admirat nespuse.

⁵⁶ Gretchen Gazert, prietenă a reginei Maria din tinerețea petrecută la Coburg.

⁵⁷ Friedrich Ritter von Wiesner (1871–1951), jurist și diplomat austriac, a condus în 1914 comisia specială de anchetă privind asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand. După pensionarea sa în 1919, a devenit unul dintre liderii mișcării legitimize și un colaborator apropiat al arhiducelui Otto de Habsburg.

⁵⁸ Otto de Habsburg (1912–2011), fiul și moștenitorul împăratului Carol I al Austro-Ungariei, a devenit după moartea acestuia, în 1922, principalul pretendent la tronul austriac.

⁵⁹ Sigmund Münz (1859–1934), scriitor și jurnalist austriac. A publicat o lucrare despre suveranii și oamenii de stat din Balcani în 1912, iar în 1934 lucrarea *Regele Edward al VII-lea la Marienbad: politică și societate în stațiunile Boemiei*.

⁶⁰ Regele Eduard (Edward) al VII-lea al Marii Britanii (1841–1910), fiul cel mare al reginei Victoria, căreia i-a succedat la tron. A fost suveranul Imperiului Britanic în

Acest gentilom în vârstă, spre deosebire de alții, cunoaște pe toată lumea, regi, politicieni, diplomați, pictori, cântăreți, actori, scriitori – toți au trecut pe la Marienbad. E cunoștință bună cu Ferdinand⁶¹ [al Bulgariei] și a fost primit la București de bătrânul Unchi⁶² și de Mătușica⁶³.

Aș fi stat mai mult de vorbă cu el, dacă n-aș fi fost în salonul Ilenii, unde l-am primit, și unde era un frig zdravăn, iar eu am început să îngheț – nu era ce-mi trebuie la răceala mea.

I-am citit Ilenii, fiindcă nu mai e Mimarr, care a plecat, să ne citească, și după aceea m-am dus la teatru; la *Teatrul popular*⁶⁴ [germ.] să văd *Tânărul baron von Neuhaus*⁶⁵ [germ.], luându-le pe doamna [germ.] Zwilling și pe Meg cu mine. A fost o piesă încântătoare, în costume din vremea Mariei Terezia, care făcea și ea parte din joc. Era frumos montată, costumele perfecte, tot scenariul minunat, la fel mobilele vechi. Femeile erau drăguțe și comice, Moser⁶⁶, excelent. Cel din urmă reușit și atrăgător a fost „tânărul baron Neuburg” însuși. A fost într-adevăr o reprezentație plăcută, și dialectul vienez, așa de amuzant în fiecare detaliu, perfect. Actorii, firești. Toți am rămas încântați.

perioada 1901–1910. Era unchiul reginei Maria, „Bertie”.

⁶¹ Ferdinand I al Bulgariei (1861–1948), regele Bulgariei în Primul Război Mondial, a abdicat în 1918.

⁶² Regele Carol I (1839–1914), monarh al României din 1866 ca principe și din 1881 ca rege, a domnit până la moartea sa în 1914, la începutul Primului Război Mondial, fiind unchiul regelui Ferdinand I.

⁶³ Regina Elisabeta a României (1843–1916), consoarta regelui Carol I. A fost și scriitoare cu pseudonimul „Carmen Sylva” și patroană a lumii artistice românești, având totodată numeroase inițiative caritabile și filantropice, precum Azilul pentru nevăzători din Vatra Luminoasă.

⁶⁴ Teatrul Popular (*Volkstheater*) din Viena, înființat în 1889 la inițiativa unor intelectuali și oameni de cultură, a fost conceput ca o instituție accesibilă publicului larg, în contrast cu teatrul național (*Burgtheater*), considerat mai elitist.

⁶⁵ *Der junge Baron Neuhaus*, comedie de Stefan Kamare, a avut premiera în stagiunea 1933/1934, fiind ecranizat în anul 1934.

⁶⁶ Hans Moser (1880–1964), n. Johann Julier, actor austriac.